

فصل سوم

ملاحظات‌های حرفه‌ای معلمان
نقش‌ها (معلم، یادگیرنده، خانواده)
منابع، تجهیزات و رسانه‌های آموزشی
ارزشیابی پیشرفت تحصیلی

صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان

امروز دیگر نمی‌توان اهمیت و تناسب آموزش و پرورش را برای آینده جوامع، کم‌ارزش شمرد و آن را فعالیتی در ردیف و موازی سایر فعالیت‌ها دانست (پورشافعی، بی تا). برای رویارویی مؤثر با چالش‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، علمی و اخلاقی بستری مناسب‌تر و کارسازتر از نظام تعلیم و تربیت نمی‌توان یافت.

اکنون باید به این پرسش پاسخ داده شود که کفایت و کارایی نظام آموزشی، مستلزم عطف توجه و تمرکز فکری و مادی بیشتر روی کدام عنصر یا مؤلفه نظام آموزشی است. به بیانی دیگر با پذیرش نقش تأثیرگذار نهاد آموزش و پرورش کدام مؤلفه آن در درجه نخست اهمیت و اولویت قرار می‌گیرد.

معلم از آن جهت کارگزار و عامل اصلی تعلیم و تربیت به‌شمار می‌آید که اهداف اجرایی و نیز متعالی نظام آموزشی در نهایت توسط وی محقق می‌شود در نتیجه به واسطه نقش برتری که دارد باید به باز نمای تمام و کمال خصوصیات و کیفیت‌های مطلوب هر نظام آموزشی تبدیل شود. اصولاً حرفه‌ای تلقی کردن و کسب تخصص حرفه‌ای به‌وسیله دست‌اندرکاران آموزش و پرورش اساسی‌ترین راه تضمین کارایی و کیفیت نظام آموزشی است.

برخی از صلاحیت‌های حرفه‌ای معلم ریاضی عبارتند از:

- آگاهی از مبانی رشد یادگیری به‌منظور آموزش مؤثر. مثلاً: اگر کودک عدد را درونی نکرده باشد و این تجربه ذهنی را نداشته باشد که تعداد اشیاء به رغم ظاهرشان و آرایش شکلی‌شان ثابت می‌ماند و تغییر نمی‌کند، قطعاً نمی‌تواند مفهوم جمع کردن را بیاموزد.
- شناسایی از اهداف آموزشی در هر سطح یا پایه: برای ارایه آموزش جذاب مهارت‌های تفکر ریاضی و رسیدن به میزان مطلوب یادگیری.
- آگاهی از اطلاعات قبلی دانش آموز برای درک مفهوم آموزش جدید.
- توجه به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان.
- توجه به رشد مهارت‌های دستی و حرکتی دانش‌آموز: رساندن دانش‌آموز به مهارت کافی در ترسیم و ساختن اشکال هندسی، لمس سطوح، شناسایی خط تقارن، استفاده از چرتکه و ...
- استفاده از روش‌های عملی برای حل مسئله: روش یادگیری کودکان با دست‌کاری اشیاء آغاز می‌شود و زمانی مفهومی را کاملاً درک می‌کنند که آن مفهوم از نظر ذهنی درونی شده باشد. برای مثال برای یادگیری یک مجموعه سه‌تایی، دانش‌آموز با دست‌کاری آن‌ها را در حالت‌های مختلف تجزیه می‌کند.
- استفاده از وسایل کمک آموزشی، عکس، نمودار و ... در آموزش مواد جدید به‌منظور کاهش اطلاعات انتزاعی و فرصت کار مستقیم با اشیاء.
- انتخاب صحیح روش و مواد آموزشی با توجه به فرآیندهای شناختی و آگاهی از شیوه‌های یادگیری دانش‌آموزان.

نقش‌ها (معلم، یادگیرنده، خانواده)

دگرگونی نظام آموزشی، گسترش و تنوع رشته‌ها و موضوعات درسی، مشاغل و حرفه‌ها، تحول در روش‌های تدریس و کتب درسی، تحول در شیوه‌های ارزشیابی و غیره، از جمله دلایلی است که ایجاب می‌کند کارکنان نظام آموزشی به‌ویژه معلمان به‌طور متناوب، دوره‌های آموزش علمی نظام‌مند و هدفمند را بگذرانند. نتایج و ثمرات این اقدام بر فرآیند کلاس اثر خواهد گذاشت و به توسعه و گسترش رفتارهای جدید دانش‌آموز کمک خواهد کرد. لذا مجهز شدن معلمان به تخصص، مهم‌ترین و اساسی‌ترین راه تضمین کار بهتر و بیشتر نظام آموزشی است. معلم بدون آگاهی از روان‌شناسی، جامعه‌شناختی، روش‌های آموزش، اصول یادگیری، نحوه ارزشیابی و طرح درس و استفاده از وسایل کمک آموزشی نمی‌تواند وظیفه خطیر خود را در عرصه کنونی به نحو شایسته انجام دهد. ماهیت حرفه‌ای معلم عصر حاضر ایجاب می‌کند که او علاوه بر آشنایی با این یافته‌های جدید دانش خود را در قلمرو برنامه تخصصی آن رشته‌ای که در آن تدریس می‌کند مرتفع نماید. در این صورت اعتماد به نفس معلمان افزایش می‌یابد و موجبات رشد حرفه‌ای معلمان فراهم می‌گردد.

برای تحقق اهداف برنامه درسی ریاضی و توجه به اصول مذکور نقش‌های مخاطبان برنامه به شرح زیر است:

◀ نقش معلمان

۱. اجرای فعالیت‌های مطلوب آموزش ریاضی
۲. سازماندهی کلاس و محیط یادگیری
۳. یاری رساندن به دانش‌آموزان برای دیدن و درک کردن ارتباطات در یادگیری و تجارب
۴. ایفای نقش ماهرانه و هنرمندانه متعادل بین توجه کردن و درگیر شدن
۵. تجزیه و تحلیل راهکارهای ارزیابی درس ریاضی و کاربست آن‌ها
۶. تأکید بر روی فرآیند یادگیری به جای محصول یادگیری
۷. تجزیه و تحلیل چگونگی تفکر و استدلال دانش ریاضی دانش‌آموزان
۸. توجه اولیه از طریق آموزش والدین در جلسات حضوری (پرد/خت‌چی، ۱۳۷۴)

◀ نقش دانش‌آموزان

۱. مشارکت فعال در امر یادگیری
۲. استفاده مطلوب از مواد و منابع آموزشی

۳. مشارکت مؤثر و سازنده در فرآیند ارزیابی مانند استفاده از راهکار خودارزیابی، ارزیابی گروهی
۴. تعمیم آموخته‌ها در زندگی روزمره

◀ * نقش اولیاء (خانواده)

۱. افزایش دانش علمی و مهارتی خود جهت تحقق اهداف برنامه درسی
۲. عضو مؤثر و فعال در جهت توانمندسازی فرزند خود

منابع (محیط، مواد و رسانه‌های آموزشی)

به کارگیری وسایل و محیط مناسب موجب غنای یادگیری می‌شود و بر انگیزه و رغبت یادگیرنده نیز می‌افزاید. و در کیفیت تدریس معلم بسیار مؤثر است.

امروزه وسایل کمک آموزشی اعم از پیچیده و ساده به عنوان ابزاری برای ایجاد تسهیل در امر تدوین و یادگیری در نظام آموزشی به کار می‌روند. این وسایل از حیث این که تئوری و عمل را با هم ترکیب کرده، باعث ماندگاری یادگیری و تنوع بخشی در کلاس درس می‌شوند، حائز اهمیت است. با توجه به این که:

۷۵ درصد یادگیری از طریق حس بینایی

۱۳ درصد شنوایی

۶ درصد لامسه

۳ درصد حس چشایی می‌باشد. نقش ۷۵ درصدی حس بینایی در یادگیری و بالطبع استفاده از وسایل کمک آموزشی خودنمایی می‌نماید (پزشکی، ۱۳۸۹). معلم خوب در شرایط محدود نیز می‌تواند مؤثر واقع شود و با استفاده صحیح از وسایل و اشیاء ساده محیط اطراف، در زمان مناسب تسهیل‌گر فرآیند آموزش باشد.

مهم‌ترین منابع برنامه درسی ریاضی عبارتند از:

* کتاب معلم (راهنمای تدریس معلم) درس ریاضی

* کتاب کار دانش‌آموز

* کتب و وسایل کمک آموزشی و فیلم‌های آموزش درس ریاضی ویژه دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی.

ارزشیابی پیشرفت تحصیلی

همه‌ی دانش‌آموزان با استفاده از ابزارها و راهبردهای متنوع، ارزیابی می‌شوند تا نشانگان چندگانه‌ای از کیفیت یادگیری ریاضی هر کدام از دانش‌آموزان و اثرگذاری برنامه کلی را فراهم کند. ارزشیابی پیشرفت تحصیلی عبارت است از: «فعالیتی که در آن با استفاده از آزمون‌های پیشرفت تحصیلی، عملکرد یادگیرندگان تعیین می‌شود و نتایج حاصل با هدف‌های آموزشی از پیش تعیین شده سنجیده می‌شود و معلوم می‌گردد که کوشش‌های یادگیری دانش‌آموزان و فعالیت‌های آموزشی معلم به نتایج مطلوب انجامیده است یا نه» (سیف، ۱۳۸۳).

اهداف ارزشیابی پیشرفت تحصیلی

ارزشیابی وسیله‌ای برای رسیدن به اهداف زیر می‌باشد (غفاری مجلج، ۱۳۸۴):

۱. شناخت توانایی و زمینه‌های علمی شاگردان و تصمیم‌گیری برای انجام فعالیت‌های بعدی آموزشی
  ۲. شناساندن هدف‌های آموزشی در فرآیند تدریس
  ۳. بهبود و اصلاح فعالیت‌های آموزشی
  ۴. شناخت نارسایی‌های آموزشی شاگردان و ترمیم آن‌ها
  ۵. ایجاد رغبت و کسب عادات صحیح آموزشی در دانش‌آموزان
  ۶. ارتقای دانش‌آموزان
- ارزشیابی یکی از ارکان برنامه‌ی درسی است که با سایر ابعاد آن ارتباط تنگاتنگ دارد. شیوه‌های ارزشیابی باید متناسب با روش‌های تدریس، اهداف و رویکرد برنامه باشد و لذا دارای ویژگی‌های زیر باشند (دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی، ۱۳۸۴):

- 📖 توجه به فرآیند محوری و انجام ارزشیابی مستمر در طول فرآیند آموزش
- 📖 ارزشیابی فعالیت‌های کلاسی که بخش عمده‌ای از ارزشیابی عملکرد یک دانش‌آموز محسوب می‌شود.
- 📖 ارزشیابی متکی به ارائه بازخورد مناسب (عملکردها) است و صرفاً به جمع‌آوری اطلاعات ختم نمی‌شود.
- 📖 توجه به فرآیند تفکر و حل مسئله

📖 تأکید بر رشد همه جانبه توانایی‌های دانش‌آموزان «پوشه تحصیلی»
📖 تأکید بر ارزشیابی عملکردی به‌منظور سنجش توانایی مهارتی دانش‌آموزان (حل مسئله)
📖 برقراری ارتباط بین کلاس، محیط اطراف (فعالیت‌های خارج از کلاس و سؤال‌های کاربردی در آزمون‌های کتبی)
📖 توجه به تعاملات اجتماعی و یادگیری مشارکتی و لذا برگزاری آزمون به صورت گروهی

انواع ارزشیابی‌های پیشرفت تحصیلی

◀ ارزشیابی آغازین

نخستین ارزشیابی معلم است که قبل از انجام فعالیت‌های آموزشی او به اجرا در می‌آید و به‌منظور پاسخ دادن به دو پرسش زیر استفاده می‌شود:

📖 آیا یادگیرندگان بر دانش‌ها و مهارت‌های پیش‌نیاز درس تازه مسلط هستند؟

📖 یادگیرندگان چه مقدار از اهداف و محتوای درس تازه را قبلاً یاد گرفته‌اند؟

اجرای این ارزشیابی به معلم کمک می‌کند تا کم و کاستی‌های یادگیری قبلی را تشخیص داده و آن‌ها را برطرف کند.

◀ ارزشیابی تکوینی یا مستمر

ارزشیابی مستمر با فرآیند یاددهی- یادگیری آن همراه است. این نوع ارزشیابی هم بر فرآیند یادگیری و هم بازده و محصول یادگیری تأکید دارد. این ارزشیابی در زمانی که فعالیت آموزشی معلم در جریان است و یادگیری بچه‌ها در حال شکل‌گیری است انجام می‌گردد.

◀ ارزشیابی تراکمی

ارزشیابی تراکمی اندازه‌گیری آموخته‌های کلی دانش‌آموزان در پایان یک دوره آموزشی است. و به صورت امتحانات رسمی، اغلب برای گزینش یا طبقه‌بندی و یا تعیین ارتقای امتحان‌دهندگان و یا دادن امتیازهای تحصیلی انجام می‌گیرد و به عبارتی نتیجه آموزش موردنظر است (محبی، اسماعیلی، بی‌تا).

فرآیند ارزیابی

دو واژه ارزیابی و ارزشیابی در عمل به‌طور مترادف مورد استفاده قرار می‌گیرند. ارزیابی معادل «بررسی کردن ارزش چیزی» تعریف شده است (کردی، ۱۳۸۸).

اصول ارزیابی

۱. ارزیابی باید به گونه‌ای صورت گیرد که سه عنصر یادگیرنده، آموزش‌دهنده و محیط (دانش‌آموز، معلم، مدرسه) را بهبود بخشد.
۲. ارزیابی باید به گونه‌ای صورت گیرد که دانش‌آموز بتواند آن چه را می‌داند نشان دهد نه آن چه را نمی‌داند.
۳. ارزیابی فرآیند محور، عملکرد مدار است یعنی توانایی و مهارت‌های دانش‌آموزان در کاربرد مطالب در موقعیت‌های زندگی مورد توجه است.
۴. ارزیابی باید به گونه‌ای باشد که هر دانش‌آموز بتواند دامنه کامل توانایی‌های خود را نشان دهد.
۵. ارزیابی باید تمامی اهداف آموزش (مهارت‌های سطح پایین، متوسط و عالی) را مورد ارزیابی قرار دهد.
۶. کیفیت ارزیابی فرآیندی نباید صرفاً از طریق نمره‌گذاری عینی و کمی تعیین شود.

چگونگی ارزیابی

ارزیابی در فرآیند تدریس، تکالیف درسی و از طریق فعالیت‌های پژوهشی صورت می‌گیرد که ما به تکالیف درسی اشاره می‌کنیم.

تکالیف درسی

هدف از تکلیف و ارائه آن دست‌یابی دانش‌آموزان به مهارت‌های کلامی، نوشتاری، حسی، حرکتی، فکری، ارتباطی و کسب صفاتی چون مسئولیت‌پذیری، کتاب‌خوانی، حل مسئله، کاوشگری، استقلال و اتکاء به نفس و اعتماد به خویش است (کردی، ۱۳۷۶).

انواع تکلیف درسی

تکالیف ارائه شده به دانش‌آموزان را می‌توان در چهار نوع دسته‌بندی کرد:

۱. تکالیف تمرینی

این نوع تکالیف برای تقویت مهارت‌ها و دانش‌های کسب شده مناسب می‌باشد و از قدیمی‌ترین نوع تکالیف است. که غیرتحصیلی، غیرخلاق و تکراری و کسل‌کننده‌اند و به صورت کتبی برای تثبیت یادگیری به روش تکرار و تمرین اجرا می‌شوند. می‌توان با تنوع بخشیدن آن‌ها را مؤثر کرد.

۲. تکالیف آماده‌سازی و آمادگی

این نوع تکالیف جهت آماده‌سازی شاگردان برای درس‌های روز بعد به کار می‌رود، معمولاً به صورت مطالعه کتب درسی، جمع‌آوری مطالب و ارائه کنفرانس صورت می‌گیرد، که لازمه‌ی آن روشن کردن انتظارات معلم است.

۳. تکالیف خلاقیتی

دانش‌آموزان مفاهیم و مهارت‌های کسب شده در کلاس درس را با هم ترکیب نموده و در یک راه یا راه‌های جدید و متفاوت به کار می‌برند.

۴. تکالیف عملکردی

ارزیابی یک عملکرد معتبر با این کار آغاز می‌شود که از یک دانش‌آموز یا گروهی از دانش‌آموزان خواسته می‌شود در یک کار تحقیق ریاضیاتی شرکت کنند. مشاهده دانش‌آموز در حین کار کردن، پرسش‌هایی در مورد فرآیندهایی که در راستای کار استفاده می‌کنند و بررسی نتایج آن‌ها همگی می‌تواند از فعالیت‌های استاندارد باشد که داده‌های مفیدی را درباره آن‌چه که دانش‌آموزان می‌دانند و قادر به انجامش هستند ایجاد می‌کند.

نمونه‌ای از تکالیف عملکردی

📖 از گروهی دانش‌آموز که جمع را یاد گرفته‌اند بخواهید که اشیاء مختلفی مثل ۵ شکلات و ۳ عدد آبنبات را با هم جمع کند.

📖 از دانش‌آموزان بخواهید توضیح دهند که اگر بخواهند یک خط را با خط‌کش اندازه بگیرند چه کاری انجام می‌دهند؟

📖 از دانش‌آموزان بخواهید توضیح دهند برای شمارش تعداد چرخ‌های ۵ دوچرخه از چه عبارتی استفاده می‌کنند؟

📖 از دانش‌آموزان بپرسید چند پلاک زوج یا فرد در کوچه محل زندگی او وجود دارد؟ از آن‌ها بخواهید برای تحقیق درباره سؤال برنامه‌ریزی کرده و یک گزارش شفاهی برای کلاس ارائه دهند.

کارپوشه^(۱)

کارپوشه عبارت است از مجموعه کارهای دانش آموزان که در جریان یاددهی - یادگیری هدفمند جمع آوری گشته، آگاهانه انتخاب گردیده و منظم سازماندهی شده و بیانگر میزان تلاش، پیشرفت و موقعیت دانش آموزان است. به عبارتی هم چون آلبومی تصاویر گوناگون و در مسیر رشد دانستن، توانستن، و به کار بستن دانش آموزان را در مراحل مختلف فرآیند یاددهی - یادگیری به نمایش و قضاوت می گذارد. که به معلم، دانش آموز و والدین هنگام بررسی و مشاهده آن اطلاعات ارزشمندی را ارائه می دهد تا بر آن اساس تلاش ها، فعالیت ها و اقدامات خود را پیگیری، سازماندهی و مدیریت نمایند.

محتوای کارپوشه

محتوای کارپوشه باید مجموعه ای از نمونه کارهای مرتبط، به هم پیوسته و فرآیندی را شامل شود که در چهار گروه طبقه بندی می شود:

آزمون ها

 آزمون های مداد - کاغذی

 آزمون های عملکردی

 هر نوع آزمونی که مراحل فرآیند یادگیری را شامل شود و بیانگر میزان تلاش و موفقیت دانش آموز در جهت تحقق هدف های آموزشی و پرورشی باشد.

مشاهدات معلم شامل: فهرست واری، مقیاس های درجه بندی، گزارشی از رویدادنگاری و هر نوع مشاهده ی ثبت شده ای است که مراحل فرآیند یادگیری را شامل شود و بیانگر میزان تلاش و موفقیت دانش آموز در جهت تحقق هدف های آموزشی و پرورشی باشد.

تکالیف عبارتند از:

 تکالیف درسی خارج از کلاس

 تکالیف درسی انفرادی شامل: آثار و تکالیف نوشتنی، تمرین ها، املاء و جمله نویسی، خودآزمایی ها، مسایل و ...

 تکالیف درسی کلاسی گروهی

 هر نوع تکلیفی که مراحل فرآیند یادگیری را شامل شود و بیانگر میزان تلاش و موفقیت دانش آموز در جهت تحقق هدف های آموزشی و پرورشی باشد.

تولیدات

- آثار هنری دانش‌آموز
- خلاصه داستان، فیلم و بازدیدها
- کارهای عملی دانش‌آموز
- گزارش مصاحبه دانش‌آموز با افراد متفاوت
- گزارش‌های علمی مثل گزارش‌های علمی
- هر تولیداتی که مراحل فرآیند یادگیری را شامل شود و بیانگر میزان تلاش و موفقیت دانش‌آموز در جهت تحقق هدف‌های آموزشی و پرورشی باشد.

سایر موارد

- تشویق کتبی دانش‌آموز
- ثبت پرسش‌ها و اظهارنظرها و رفتارهای قابل توجه دانش‌آموز
- نامه‌های مربوط به دانش‌آموز
- نمودار پیشرفت موضوعی دروس
- یادداشت‌های معلم
- هر نوع سند و مدرکی که مراحل فرآیند یادگیری را شامل شود و بیانگر میزان تلاش و موفقیت دانش‌آموز در جهت تحقق هدف‌های آموزشی و پرورشی باشد. (شکوهی، قره‌داغی، بی‌تا)

◀ آزمون عملکردی

در آزمون‌های عملکردی، فرآیندها و فرآورده‌های یادگیری دانش‌آموزان به‌طور مستقیم سنجش می‌شوند. آن دسته از وسایل اندازه‌گیری که می‌کوشند تا بسنجند که چگونه چه کسی می‌تواند کاری انجام دهد غالباً آزمون‌های عملکردی نام دارند.

انواع آزمون‌های عملکردی

۱. آزمون کتبی عملکردی: عمدتاً بر کاربست دانش و مهارت در موقعیت‌های عملی یا شبیه‌سازی شده با موقعیت‌های عملی تأکید می‌شود.
۲. آزمون شناسایی: روشی است برای سنجش توانایی یادگیرنده در تشخیص ویژگی‌ها، محاسن، معایب و موارد استفاده امور مختلف

۳. انجام عملکرد در موقعیت شبیه‌سازی شده: از یادگیرنده خواسته می‌شود تا در یک موقعیت شبیه‌سازی شده یا مصنوعی یا خیالی همان اعمالی را انجام دهد که در موقعیت‌های واقعی ضروری هستند.

۴. نمونه کار: از یادگیرنده خواسته می‌شود اعمالی را انجام دهد که معرف عملکرد واقعی مورد سنجش هستند. بدین لحاظ این روش نزدیک‌ترین روش سنجش به عملکرد واقعی یادگیرنده در محیط‌های طبیعی است (سیف، ۱۳۸۴).

◀ ارزشیابی کارپوشه

در ارزیابی‌ها نکات زیر رعایت می‌شود:

۱. در نظر گرفتن اهداف هر فعالیت
۲. تاریخ انجام فعالیت‌ها
۳. میزان راهنمایی‌های مورد نیاز برای انجام تکالیف
۴. چگونگی شیوه‌های حل مسئله و تفکر فراگیران
۵. میزان سعی و تلاش دانش‌آموز
۶. مصاحبه‌های انجام شده با دانش‌آموز و والدینش
۷. سؤال‌ها و پرسش‌های غیر معمول فراگیر و خلاقیت و نوآوری آن‌ها
۸. فرآیند انجام تکالیف و فعالیت‌ها و استفاده از ابزارها
۹. توانایی برقراری ارتباط، کارگروهی
۱۰. توجه به نگرش‌ها، علایق و به‌طور کلی حیطه عاطفی
۱۱. تولیدات نهایی (رهباردار، ۱۳۸۸)

نقش والدین در ارزیابی پوشه‌کار

برای به‌کارگیری و آشنا کردن والدین با پوشه‌کار معلمان می‌توانند برگه ارزیابی با توجه به اهداف پوشه‌کار تهیه نموده (در دو نوبت اول و دوم) در جلسات آموزشی والدین در اختیار آن‌ها قرار دهند تا با بررسی پوشه‌کار و نوع عملکرد فرزندشان وضعیت او را توصیف کنند. و معلم‌ها از نظرات اولیا جهت تجدیدنظر و بهبود وضعیت آموزش دانش‌آموزان استفاده می‌نمایند (رهباردار، ۱۳۹۰).

◀ خودارزیابی

خودسنجی عبارت است از ارزشیابی فرد از عملکرد و فعالیت‌های یادگیری خودش. هدف اساسی استفاده از این روش، ایجاد احساس مسئولیت بیشتر نسبت به یادگیری خود است و همچنین

خودآگاهی افزایش حس مراقبت از فرآیند یادگیری می‌باشد.

مواردی که در خودسنجی باید به آن‌ها توجه نمود:

آگاهی دادن به دانش‌آموزان در مورد معیارها و ملاک‌های کار و فعالیت مورد ارزشیابی

کمک گرفتن از خود دانش‌آموز در تهیه ملاک و معیارها

دادن آزادی به دانش‌آموز در هنگام ارزیابی از خود

فراهم ساختن فرصت ارزشیابی از خود برای دانش‌آموزان

آموزش استفاده از بازخورد توصیفی به جای رتبه یا نمره به دانش‌آموزان (عزیزی، اصائلو، ۱۳۹۰)

ارزیابی توسط دیگران:

دانش‌آموزان هر گروه عملکردهای خود را در اختیار گروه دیگر قرار می‌دهند تا اعضای هر گروه نمونه

تکلیف‌های کلاسی را با نظارت معلم بررسی و قضاوت کنند و درمورد آن بحث و گفت‌وگو کنند.

